

UKEN SOM GIKK (2. - 8. nov.)

Norge. Det fikk i utviklingen for Norges vedkommende som i siste uke har vakt størst oppmerksomhet er de norske regjeringsmedlemmers besøk i Stockholm og i forbindelse med det den store utenrikspolitiske debatt i den svenske riksdag og den svenske presses kommentarer.

Utenriksminister Trygve Lie og justisminister Terje Møld kom - i amerikanske fly under kommando av Bernd Dalchen - til Stockholm sammen med en del embetsmenn for å forhandle med den svenske regjering. At medisinaldiraktør Evang, som også er norsk delegert ved den internasjonale hjelpeorganisasjonen IHRIFA, kom med, tyder på at forhandlingene om svensk humanitær hjelp til Norge - mat, klær, medisiner osv. - både i krigens slutfase og i overgangstiden sto lang framme på dagsordenen, men det er helt tydelig at også viktige politiske spørsmål ble tatt opp.

Ved et tilfelle som så ut som en tanke hadde den svenske riksdag forrige mandag en utenrikspolitisk debatt på grunnlag av en erklæring fra regjeringen. Erklæringen understreket Sveriges vilje til fortsatt å holde seg utenfor krigen og nedgjorde for den drastiske nedskjæring av den svenske eksport til Tyskland i løpet av siste halvår. Erklæringen omtaler videre den skjerpede tyske terror i Norge (og Danmark), og sier at den svenske regjering ikke kan stå seg til tåls med at tyskerne på dets henvendelser i saken svarer at det ikke angår Sverige. Den svenske regjering "forbeholder seg att frøga så som bäst motsvarar syftet att söka ernä lättnad åt de beträffande". Erklæringen omtaler også den truende forsyningskrisen Norge står overfor, en situasjon som gjør at hungersnød truer til våren hvis ingen forandring skjer. Den svenske eksport av levnetsmidler til Norge er i det siste blitt fordoblet, og man håper å kunne øke den ytterligere, fortsatt fra at det er gjort betydelige forberedelser for snart mulig å komme Norge til hjelp med nødvendige varer så snart okkupasjonen heves.

I debatten, hvor bl.a. så fremstående svenske politikere som de tidlige ute utenriksministrene Sandström og Lindén deltok, ble det gitt skarpt uttrykk for den forbitelse man i Sverige føler overfor tyskernes skrekkelige i Norge. Det later til at svenskene nå omsider, ikke minst etter "Westfalens katastrofe", har fått øynene fullt opp for hva som foregår i vårt land, og fra mange hold ble det med styrke krevd at Sverige ikke måtte la noe uforstått for å støtte Norge og Danmark overfor den brutale tyske terror.

Så vidt referertene. Iva forhandlingene mellom de norske ministre og den svenske regjering angår, foreligger det ingen offisielle meddelelser om, bortsett fra at Sverige har gitt Norge en kreditt på 100 millioner kroner; men av pressekommentarer i Sverige og England kan man slutte seg til følgende: De norske utsendinger kom til Sverige etter svensk innbydelse; at besøket falt sammen med gjenerobringen av Kirkenes var tydeligvis en tilfeldighet, men denne begivenhet gav naturligvis forhandlingene øket aktualitet. Begget tyder på at Sverige nå i krigens slutfase akter å trække den linje det tidligere har fulgt i forholdet til Tyskland når det gjelder Norge og Danmark og gå over til å føre en politikk som man kan betegne som en "ikke-krigførende" stats. Representanten Hallén i andre kammeret sa det i sine ord: "Vi har tidligere innatt stillingen "ikke-krigførende", og vi kan komme til å gjøre det igjen. Det kan tenkes at vi kommer til å gi Norge og Danmark samme støtte som vi engang ga Finland. Det er en oppfatning som deles av store deler av vårt folk." Hallén foreslo at også spørsmål av denne art ble drøftet mellom den norske og svenske regjering. Det samme er kommet fram i svenske pressekommentarer, som ellers understreker en uttalelse av Sandström i debatten om at man ville gjøre en god bruk av dets tjeneste ved nå å diskutere hele spørsmålet offentlig. Regjeringen har, sier "Dagens Nyheter" en sterk folkekomening å henviser til, "om den allvarigst råder tyskerne att beakta att svenskerne har rödel, hittills into

använda, att stödje sine bröder i ytterste nöd."

I Diplomatisk krets i London antar man at spørsmålet om innsats nå i Nordnorge av de norske politistyrker i Sverige ble drøftet i Stockholm, og uttalelser i svenske aviser tyder på at saken alt er i orden. Av norske politistyrker som er ferdigutdannet nå, fins det i Sverige ca. 11 000 mann, og man kan vel regne med at en betydelig del av dem blir sendt til Finnmark. "Dagens Nyheter" antyder at det vil bli sendt flere enn de egentlige politiopgaver i de befrie strøk krever. Som chief for de norske styrker i Nord-Norge som kong Hakon bebudet ville bli satt inn, skal være utpekt general Steffens, som i mange år har vært militærattaché i Moskva.

De norske ministre er nå reist videre til Moskva, hvor de har hatt sin første konferanse med Molotov. Formodentlig blir først og fremst spørsmål i forbindelse med administrasjonen av de befrie strøk i Nord-Norge drøftet. Etter meldinger nordfra går samarbeidet på stedet utmerket. De russiske styrker ble hilst med begeistring av befolkningen da de rykket inn i det Kirkenes tyskerna hadde gjort sitt beste for å ødelegge Tross tyskernes forsøk på tvangsavakuering av befolkningen, var det mange som ble igjen, og livet begynner å anta så normale former som det er mulig i en by hvor de fleste husene er brant eller sprengt i luften. Befolkningen har opprettet et råd som inntil videre styrer kommunen med tidligere ordfører Sverre Dønvik i spissen og med bl.a. 2 arbeidere, 1 læge og en ingeniør som medlemmer. Jakten på quislingene er i gang og de blir vist stor omsorg fra befolkningens side overfor sårede russiske soldater. Det norske flagg vafer over et stykke frigjort Norge.

Fra Ishavsfronten meldes forøvrig at finnene har tatt Ivalo ved Enaresjøen og svinger vestover mot norskgrønson, mens russerne nærmer seg Ivalo fra nord, fra Petsamoområdet som er helt ranset. Fra Kirkenes-avsnittet er ikke meldt om nye bevegelser, og særlig stor fart i operasjonene i disse strøk kan neppe påregnes på denne årstid. Dertil kommer at terrenforholdene på sørsiden av Værangerfjorden er temmelig vanskelige. Tyskerne fortsetter forøvrig sin hensynsløse tvangsavakuering av befolkningen i Finnmark, og gjør visstnok foranstaltninger til evakuering også av Troms. Om det kan gjennomføres er en annen sak.

Vestfronten. Scheldtarmningen, innløpet til Antwerpens havn, er nå definitivt ranset. Det gjenstår bare en del spredte tyske motstandsreder på Walcheren, som ikke kan genere skipsfarten på Schelde, og det vil neppe vare mer enn et par dager før Antwerpens store, uskadte havnearlegg som ligger så nær de viktigste avsnitt på Vestfronten, kan tas i bruk av de allierte. Det vil snart kunne skape en helt ny situasjon, idet de allierte tidligere utvilsomt har vært sterkt hindret i sine operasjoner med tungt materielle av transportvansker. Nettopp deres sterkt mekaniserte, overlegne styrker trenger store tilførsler for å kunne gjøre seg gjeldende som de skal. - Sluttkampen på Walcheren ble innledet med de britiske landgangene ved Westkapelle på bys vestsida og ved Vlissingen, der viktige havneby på sørsiden. I løpet av få dager hadde commando-styrkene et fast grep på sine bruhoder; Vlissingen og Berburg ble tatt 3. nov. og Middelburgs fall fulgte den 7. Den siste tyske kanonstilling er brakt til taushet, og hittil er tatt 8500 fanger på Sør-Beveland og Walcheren, og 12 000 i den i forrige uke tilkviderte Brakens-lommen.

Også slaget i Brabant har fortsatt utviklet seg gunstig for de britiske styrker, som nå står lens luns fra s Hertogenbosch til havet. Tyskerne har bare igjen et par små bruhoder, og har lidt store tap under tratten. Man regner at den 15. armé har mistet halvparten av sine gjenværende styrker; de ble da offensiven begynte anslått til 60-70 000 mann. I Anchen-sektoren har amerikanerne ranset Hartogen-skogen, sørsid for byen. På Moselle-fronten har amerikanerne hatt god framgang siste

døgn.

Østfronten. I Østprussen raser det fortsatt ferbertede kaper, derlig ved Gumbinnen og Goldap, hvor tyskerne har satt inn voldsomme motangrep og lider store tap. Spørsmålet er bare hvor lange de vil fortsette. I Latvia er det russiske press mot de innsluttede ca. 20 tyske divisjoner på Kurland-halvøya øket. - De mest oppsiktsvekkende bevegelser på Østfronten har imidlertid funnet sted i Ungarn. Etterat russerne hadde avgjort det store panserslag i den n.ø. delen av Ungarn, ved Debrecen, til sin fordel for 14 dager siden, gjennomførte de en beundringsverdig rask og smidig rekade av sine panserstyrker, som ble satt inn i et kraftig offensivt støt nordover i slottelendet mellom Tissa og Donau fra Szeged-avsnittet av. Tyskerne ytet til å begynne med kraftig motstand, men da det viktige trafikknutepunkt Kocskenet falt 2. nov., brøt hele det tyske forsvar sammen og tyskerne måtte i all hast falle tilbake på Budapest. Alt 4. nov. sto russerne ved byens forsteder, og for øyeblikket raser et voldsomt slag om den ungarske hovedstad. Tyskerne har hensynsløst kastet inn en rekke elitedivisjoner i forsvaret av byen, og de russiske angrepsoperasjoner fra sør, øst og nordøst har delvis vært hemmet av dårlig vær. Når tyskerne setter så meget inn på forsvaret av byen - som p.g.a. russenes muligheter for utflytting av den neppe kan holdes lenge - er det fordi det er den siste hovedstilling foran "Wien-linjen", det gjelder å vinne tid om den kjøpes aldri så dyrt. Når Budapest faller, må tyskerne reorganisere på en stilling, hvis tre hjørnepunkter betegnes av byene Sopron, Wien og Bratislava og som er den siste lås foran Donau- og Morava-dalene, henfallsveiene til Østerrike og den strategisk viktige "bøhmiske bastion". Når russerne trenger inn der, er faren for den tyske sørfront - som hittil har kunnet betraktes som et sekundært operasjonsteater - akutt. De er ikke bare den viktige metallindustri i Østerrike og Tsjekkoslovakia truet, men også det sør-tyske høyland (fra posisjoner nord for Alperne), Sachsons og Schlesiens livsviktige industristrøk. Det vil kanskje vise seg at operasjonene i Sørøst-Europa ikke er de minst viktige i denne begivenhetsrike sommer og høst.

I Jugoslavia har Tito og de alliertes styrker befrikket bl.a. den viktige havneby Zara, Monastir og andre steder, behersker hele den jugoslaviske grense og truer det viktige trafikknutepunktet Skoplje. I Tirna, den albanske hovedstad, foregår heftige kaper mellom besetningsstyrkene og friskarer. Hellas er nå befrikket i sin helhet.

Presidentvalget i US ble som forutsagt en klar seier for Roosevelt og hans politikk. Roosevelt ble velt for 4. gang og får således 16 års funksjonstid, noe helt uhørt i amerikansk historie. Det er hittil tatt opp 27,2 mill. stemmer for Roosevelt og 22,3 mill. for Dewey. Viktig er det at det demokratiske parti har beholdt sitt flertall i kongressen. I representantenes hus ser det ut til at partiet har fått hele 38 stemmers overvekt (mot 2 i foregående periode), og også i senatet vil demokratene få majoritet. Dermed undgår man den fare som på mange måter var nærliggende at Roosevelt ble gjenvelt, men mistet sitt flertall i kongressen, som Wil som gjorde i 1918 og som i høy grad bidro til å svekke hans posisjon på fredskonferansen.

Hvilken betydning har så resultatet? For det første er det (tross i at det ikke har vært noen meningsforskjell om krigføring) en meget vesentlig fordel at Amerika kan fortsette med sine innarbeidede ledere. Et president skifte ville tross alt betyde en fare for kontinuiteten og for administrasjonens effektivitet i overgangstiden. Dermed er det ingen tvil om at Roosevelt er en ganske anderledes betydelig og vidsynt statsmann enn Dewey m.h.t. den internasjonale politikk. Han ser klarere enn noen annen amerikansk leder USAs veldige ansvar og muligheter ved det kommende fredsoppgjør og har som ingen annen brutt med den tradisjonelle isolasjonistiske linje i amerikansk utenrikspolitikk. Ikke minst når det gjelder organiseringen av det mellomfolkelige sikkerhetssystem etter krigen - noe som er av avgjørende betydning for de små nasjoners framtid - er det viktig at en personlighet av Roosevelts dimensjoner får en orlov på Amerikas vegner. Av stor betydning er også Roosevelts personlige kontakt med Stalin og Churchill. De er samarbeidet og møter hverandre med gjensidig tillit. For det tredje be-

tyr Roosevelts seier på det innenrikspolitiske område en seier for de friskriftsvarende strømninger, noe som kan komme til å få meget store innvirkelse også på samarbeidsforholdene i andre land etter krigen. Det skyldes først og fremst Roosevelt at USA idag så helhjertet har sønget den gamle isolasjonspolitikken tvangsvis og så helhjertet og så effektivt er mot i kampen mot nazismen. Hans gjennomgående betyde også en vidt synt reformpolitikk på det sosiale og økonomiske område. Roosevelts gjennomgående er en større seier for de ideer det norske folk bekjenner seg til enn noen som i det siste er vunnet på slagmarkene.

Stalin holdt tirsdag en tale i anledning av revolusjonsjubileet. Han understreket at det ikke var nok å slå Tyskland, men også å bevare freden, og at den oppgave løses, måtte stormaktene holde sammen. Naturligvis er det meningsforskjell mellom dem i visse spørsmål, men det gjelder helt underordnet ting og kan ikke røkke det dype interessedellesskap som eksisterer mellom Russland og de vestallierte.

Romania har skiftet regjering. Foreledningen var bl.a. den russiske misnøye med oppfyllelsen av våpenstillstandsforholdene. Dette har den hjemlige nazipresse naturligvis fått til å Romania er blitt bolsjevisert. Det faktiske forhold er at av de 18 ministerposter, har kommunistene 2, bondepartiet 5 og de liberale 34, mens de øvrige poster er fordelt på arbeiderpartiet og andre partigrupper. Den nye regjering synes således å representere en demokratisk koalisjon på ganske bred basis; den betegner kanskje innledningen til en demokratisering av dette ulykkelige land hvor hoff-lemmer og intrigerende reaksjonære offiserer alt for lenge har hatt ledelsen.

Krigen i luften. Heller ikke i denne uke er tyskerne blitt utvitt noe pustet mellom de harde og tette slag fra luften. Næstøtet er blitt rottet mot de første storbym i frontlinjen, Köln, og den systematiske ødeleggelse av de andre industribyer og trafikknutepunkter bak Siegfriedlinjen går sin gang. - Rhinland ligger nå rett bak frontlinjen og er derfor ikke bare Tysklands viktigste rustningsdistrikt, men også den tyske kjerne oppmønstret område. Bombingen har både strategisk og taktisk betydning og blir derfor dobbelt effektiv. Oljeraffinerier og syntetiske oljeanlegg i Hamburg, Harburg, Krefeld og Gelsenkirchen har vært hovedmål for en rekke store dag- og nattangrep. Tyskerne har utviklet en spesiell teknikk for hurtig reparasjon av sine oljeanlegg og derfor må de allierte flystyrker stadig ha sin oppmerksomhet rettet mot disse mål. Oljefangelen er Tysklands Achilles-hei. Fangelen på olje og den Luftwaffes bombefly på bakken og begrenser de tyske jagerflys virksomhet. Mens Luftwaffe ikke lenger har råd til å forsvare byene i Rhinland, jagerflyene ofte vist tannet under de store allierte angrep mot oljeanleggene i Ritt-Tyskland, bl.a. gikk 400 tyske jagerfly opp for å hindre det amerikanske angrep på Leunaverkene i Herborn. 208 av dem ble skutt ned.

1 okt. ble det igjen satt ny rekord i bombvekten over Tyskland. RAF kastet 50 000 tonn bomber mot Tyskland og USAF 43 000. Dette tilsvarer mer enn 2 tonn bomber pr. minutt døgnet rundt over Tyskland.

- 0 -

Hjemmefrontens Ledelse har gjennom London Radio sendt en hilsen til befolkningen i Nord-Norge, der det bl.a. heter: Frigjøringen av vårt land er begynt. Våre allierte er rykket inn over den norske grense og driver tilbake tyske undertrykkere som i 1/2 år har ført sitt terrorveldi i landet. Landmann i nord! Dere står i frontlinjen. Alles tanker går i disse dager til dere; i snørte over de lidelser og tap dere må lide, men også i glede over at frigjøringen av vårt land er begynt, hilser vi dere, i håpet om at frigjøringen av hele landet ikke vil være langt borte.

Sabotasje. Lørdag 4. nov. skjedde en voldsom eksplosjon på Leivonhokk ved stasjon på Kampen. Selve spreng en bensinstasjon på Eileranga i Luftens. I det inntraff en voldsom eksplosjon i Hindstabs lokaliteter i Krigsskolen og senere på dagen eksploderte det på Etterstad bensinstasjon. - Et tysk ammunisjonslager eksploderte ved Krossa på Bjuken natt til 3. nov.

U.S. og tyskerne har de største ønsker med å skaffe seg kvinnelig arbeidskraft. Derfor er det gitt bestemmelse om at hushjelpere heretter skal kunne tvangsverføres til tjeneste hos nazister. Trykkekasse, folkeregister og forsvarsregister. Fakt. 1942 nr. 2. Et inntrykk av alle hushjelpere. Aktivt skal også denne registrering nektes og hindres.

Et av de mest brønnende innenrikspolitiske spørsmål i Finland for tiden er problemet Tanner. De fleste vil synes det var selvsagt at en politiker, hvis linje i den grad har lidt nedslag som Tanners, måtte trekke seg tilbake. Han har hele tiden vært den drivende kraft i krigspolitikken og har inntatt en uforsonlig holdning overfor Russland. Til tross for den finske omorientering holder han imidlertid envist fast ved sin lederstilling i det sosialdemokratiske parti, og fikk nylig tillitsvotum ved et møte i partirådet. Følgen er at det har reist seg en meget kraftig opinion mot ham, og at det finske sosialdemokrati trues med sprengning av den grunn. To av de ledende menn innenfor partiet, som hele tiden har tilhørt fredsopposisjonen, sosialminister Fagerholm og landsorganisasjonens formann Vuori, har truet med å gå ut av regjeringen hvis ikke Tanner vil vike, og det sies at stemningen i partiet ut over landet er en helt annen enn den voteringen i partirådet ga inntrykk av.

I denne indre strid kommer andre komplikasjoner. Det kommunistiske parti i Finland, som nå er blitt legalt, har meldt seg som en meget farlig konkurrent til sosialdemokratene om arssøns gunst, og det er reist en ganske kraftig opposisjon mot den Tannerske retning av de såkalte "søkslinger", seks politikere som p.g.a. sin motstand mot krigspolitikken har sittet i fengsel siden 1941, men som nå er løslatt. I allfall enkelte av dem har erklært seg villige til å gå inn i det sosialdemokratiske parti igjen hvis Tanner trer tilbake, ellers ikke. Om de i så fall slutter seg til kommunistene eller forsøker å reise et eget parti, slik at den finske arbeiderbevegelse blir splittet i tre fraksjoner er ennå ikke på det rene.

Tanner kom i 1941 inn i regjeringen igjen som et sosialdemokratiske parti for forsettelsen av krigspolitikken. Han har ikke skuffet sine oppdragsgivere i så måte, men han har på ethvert punkt feilbedømt situasjonen rent utenrikspolitisk, ikke bare når det gjelder Russland men også når det gjelder vestmaktene, som han bare har hatt foret til overs for. Når han i stedet for å se konsekvensen av de katastrofale følger hans politikk har ført til for landet, ved å gå, klammer seg til sin stilling og vinner en klar seir i partirådet, skyldes det spesielle omstendigheter. Den finske arbeiderbevegelse har aldri kommet ut over vanskene fra 1918, borgerkrigen ons år. Antallet innskrevne medlemmer har aldri oversteg 25 000, og av dem hører ca. 15 000 hjemme i Helsinki. Dette lille parti har Tanner i 25 år med sterk hånd løst gjennom alle føyer og vansker, i kamp mot en forstokket finsk konservativisme og en overordentlig reaksjonær arbeidsgivergruppe. Det er derfor forståelig at da trofaste er blitt ennå mer trofaste, selvom messenopslutningen av partiet er uteblitt.

I dagans spendte situasjon, med debatten om ansvaret for den siste krig og om mulighetene for et tillitsfullt samarbeid med Sovjet, kan imidlertid en avstemning innenfor et så lite parti ikke gi noe bilde av den virkelige opinion blandt Finlands arbeidere. Sannsynligvis blir resultatet at Tanner fjernes før den partikongress, som det snart skal velges representanter til, trer sammen. At Tanner ikke frivillig har gitt vike, har imidlertid vært til stor skade for det finske sosialdemokrati, som er splittet i en Tanner-gruppe og en opposisjonsgruppe med Vuori og Fagerholm som ledere og "søkslingene" som en vanskelig definierbar ingrediens. Den nye ledende menn i det finske sosialdemokrati blir etter alt å dømme Vuori og det vil vel snart vise seg hva han formår å redde av den finske arbeiderbevegelses enhet.

- 0 -

I middagshvilen den 25. okt. rykket et par bevåpnede menn inn i meskinbygningen på Kjalvås Verk, som for flere år siden ble tatt av tyskerne til reparasjonsverksted. Arbeidene ble bragt i sikkerhet og straks etter røk hele verkstedet i luften.

Onsdag 1. nov. kl. 21,30 led en voldsom eksplosjon over byen. Det var Høller & Larsens fabrikk for motordeler som gikk i luften.

Følg Hjemmefrontledelsens paroler. De er ordre - i krigstid!

- 0 -

skrev i des. 1942 et dikt som han kaller "De beste". De beste blandt oss det er alle de som da tyskerne kom, følte det som en bydende plikt å gjøre sin innsats. På ingen måte fordi de likte krig og krigeryrke, men fordi de ikke ville la andre - som sikkert ikke var mer begeistret for krig - utføre jobben for seg. De beste hadde likesom du og jeg, kone og barn som de holdt av. Men derfor hadde de ingen rett til å skulle unna, mente de. Mange av dem bukket under, men vi skal huske dem ved å prøve å leve som de gjorde. Nordahl Grieg uttrykker det slik:

Døden kan flamme som kommo
klarere ser vi enn før
hvert liv i dens hvite smerte:
det er de beste som dør.

De sterke, de rone av hjertet
som vilde og vågot nest -
mlige tok de avskjed,
en efter en gikk de vest.

De levende styrer verden.
En flokk blir alltid igjen.
De uunnværlige flinke,
livets næstbeste menn.

De beste blir myrdet i fengsel,
sopt vekk av kuler og sjø.
De beste blir aldri vår fremtid.
De beste har nok med å dø.

Slik hodrer vi dem med avmekt,
med all den tomhet vi vet,
men da har vi svakt de beste,
forredt dem med bitterhet.

De vil ikke sorges til døde,
men leve i mot og tro.
Bare i dristige hjertor
strömer de fallnes blod.

Er ikke hver som har kjent dem
mer rik enn de døde var -
for menn har hatt dem som venner
og barn har hatt dem til far.

De dakt det livet de gikk fra.
De spøker i nye menn.
På deres grav skal skrives:
De beste blir alltid igjen.

Nord-Norge.

Som kjent reista Lie og Lippestad (Lippestad er senere returnert) nordover for å lede evakueringen av befolkningen i det nordlige Norge. Det var først og fremst Østfinnmark som skulle evakueres og raseres. Ikke et hus skulle stå tilbake og gi befrielsestrøppene et tak over hodet og ikke en nordmann skulle få bli tilbake å ønske sine allierte velkommen. For eller mindre frivillig evakuerte opprinnelig bare 900 mennesker fra Kirkenes og Værangerhalvøyen, først og fremst quislingene. Lørdag 14. okt. ble alle grubearbeiderne i Kirkenes stillt opp på linje og muddert at de skulle følge tyskerne sørover. De skal befinne seg et eller annet sted på Finnmarksvidda under lysk eskorte. Familiene skal "hjelpes" av Gårde av Hr.Lie.

SÅ DET BEDE

Horges Næringssektors er nylig blitt gjennomført ved en "quisling-lov" av den vanlige sorten, som skal gjelde "for å sikre til grunnlovens bestemmelser". Forfattere er ute med nye knep. Sebestad skal drive næringsgruppene inn under full nazifisering: fiske, håndverkere, industrien, handelen, skipsfarten, transporten, bankene, forsikringsvesen, hotellvirksomheten.

Vi kjenner til hensikten med slike saker. De skal gjøre folket til et effektivt og lydlig redskap i nazistenes hender. Slik som i Tyskland! Der er arbeidsytelsen stor nok, og sett i en retning som lærer hode-stup i avgrunnen.

Særbudet er et rent NS-tiltak, som legger nekten over næringslivet i hendene på en liten kikk av forriddere som hele folket mistror og forakter. Derfor skal dette lumske forsøket slås ned: Erverv sønn nordmann nekter å godta noe mellomskap i bensinorganisasjon eller forbund under Norges Næringssektors!

Det er nå mer enn to år siden Quisling begynte sitt første forgjæves samarbeidsforsøk, med lærerne. Han brukte sine beste midler og fikk hjelp av tyskerne - vi husker Kirkeveifjorden. Men han knakket ikke motstanden!

Næringssektors skal skaffe quislingene store summer gjennom kontingensten. Men først og fremst skal det legges til å registrere arbeidskraften i de forskjellige yrker til inntaks på landens side. Tyskerne trenger folk til krigen og til sine krigsviktige tiltak. Quisling lurer stadig på en anledning til å mobilisere de beste årklasser. Den hissigte propegandaen i forbindelse med lagiverhetene i Nord-Norge viser hva han sikter mot. Mobiliseringsstrusselen er i øyeblikket farligere enn nazismen.

Vår ungdom har nylig vist hvordan quislingenes planer skal slås ned. Av de 80 000 i alderen 21-23 år som ble innkalt i vår, har rektravere bare fått tak i 500 menn til tross! Den sikre kurs som ungdommen har holdt, forplikter alle nordmenn til å ta like klart standpunkt. Ingen skal våge å svike dem! Hjemmefronten krever at de grupper som renner av den nye lov, yter like hensynsløs motstand som andre grupper får dem, og viser samme ranke holdning som vår ungdom.

Å gjelde det disiplin framfor alt. Gitt ordre skal følges uansett personlige oppfatninger. I situasjonen idag skal hver mann kjørne at han er under oppsikt, og den som ikke følger parolle, skal straffes som sviker mot sin stand og mot sitt land! Sebestad er det beste værn og det skarpeste våpen vi har - idag som før.

Familier som skal følges.

1. Ingen svarer på brev fra eller sender brev til Sebestad eller underordningene.
2. En unngår å la sin helse registrere, og nekter og hindrer alle registreringer av arbeidere og funksjonærer i bedriften.
3. En betaler ikke kontingent, men legger alle krav og innbetalinger til side og tar seg påta.
4. Ingen tar inn stilling i Sebestads.

Forøvrig gjelder følgende: Søk råd på dette sted! Søk for økonomisk støtte til dem som kommer i vanskeligheter under kampanjen!

VÅR STØRN - GJØR ANDRE STØRN!

- G -

Ennen som har åren for planleggingen av verdens største militære anskaffelse av generalløytnant Sir Frederick Morgan. I april 1943 ble han utnevnt til sjef for den staben som skulle avgjøre hvor og hvordan investeringen skulle finne sted. Den eksperiment på hvor snarvittighetsfullt det ble arbeidet kan nevnes at det ble sendt inn sanderiver fra hele den franske kysten. At landingen var dyktig og fartsfullt organisert, fremgår ikke bare av resultatet, men også av den omstendighet at generalene Eisenhower og Montgomery fulgte Morgans anvisninger praktisk tatt uten endringer. Morgan opplevde kunnskapen - og ingen kan fortenke ham i et innlegg all energi inn på løsning av problemet: hvordan skulle de allierte komme

To verdens (de)slagslag (Island og Hellas)

Hår man leser og forstår i Hellas og på Island springer det sterkt i øynene, hvilken forskjell det er på skjebnen til de landene som er okkupert av det tyske herrskaper og de som er besatt av de allierte. Tyskerne suger hensynsløst ut de land de okkuperer, betaler de varer de tar og den arbeidskraft de legger beslag på med sødler som de rekvirerer i okkupasjonslandets søddelbank. Folket bryr de seg ikke om. Landets egne myndigheter får te hånd om dem. Tyskerne trekker ut av landet de varer som kan oppdrives, de varer som de leverer igjen gir en høyest nåddørlig forsyning, og utvalget er slikt at det først og fremst tar hensyn til deres eget behov. Tyskerne underbetaler de varer de kjøper og tar overpris på de varer de leverer. Er landet i den situasjon at det har større mengder av varer som Tyskland har bruk for, sikrer okkupasjonsmakten seg det den har lyst på, og overlater betalingen til vedkommende lands søddelbank. I søddelbanken kjøper det seg etter hvert opp milliarder av clearingtilgodenhavender, slik som tilfellet er i Danmark og Belgia. I Norge har tyskerne hatt så stort forbruk at det ikke er blitt eksportert mer enn at det oppveies av den strengt nødvendige innport. Billardtilgodenhavender har hopet seg opp i Norges Bank for de sødler og sjekker som tyskerne har trukket for å betale sold til soldatene, lønninger til de 150 000 arbeidere de i snart 5 år har beskjeftiget ved sine befestningsanlegg, og til betaling av varer og bestillinger hos norske firmaer. Også her er det en utsugning som foregår.

De allierte på Island slutter avtale om kjøp av landets eksportartikler og de betaler i dollar. De underholder selv sine soldater, som betaler for seg i dollar og pund. De anlegg som føres opp betaler de allierte selv og varerne importeres. Mens Hellas har lidt en ynkelig skjebne med hungersnød, forfall av næringslivet og en forrykende inflasjon, har Island under den allierte besettelse kunnet glede seg over en høykonjunktur, uten like, før krigen utgjorde verdien av Islands eksport litt under 60 millioner kroner og importen snue 50 millioner. Ifjor hadde Island en eksportverdi av 233 millioner og en importverdi av 248 mill. kroner. Importoverskuddet ble lenge mer enn oppveiet ved den kapitalimport av dollar, som fant sted. Island har dermed kunnet spare opp en valutareserve på næsten 1/2 milliard kroner, mens landet i 1938 hadde en nettogjeld til utlandet på 8 millioner.

Den islandske krone har derfor beholdt sin verdi, "den er god som gull". Den noteres stadig uforandret i Sverige - 66 svenske kroner pr. 100 islandske. Den svenske valutaen derimot har gått markens gang og er blitt så og si verdiløs. En avis betales med 1/2 million denmark og et par sko koster over en milliard.

Dette gir i seg klart forskjellen mellom tysk okkupasjon og allierte besettelse, mellom tysk stormaktspolitikk og allierte behandling av små nasjoner med følelse av ansvar og respekt for andres rettigheter. De nevnte eksempler gi forskjellen mellom tysk og alliert mentalitet.

Det bør føyes til at når Hellas økonomi er kjørt i grøfter, så skyldes det at landet ikke har hatt egne institusjoner som har prøvet å verne landets interesser og vorge det mot inflasjonen og forfallet.

Nå er Hellas befridd. Utenriksminister Eden har vært i Athen og avtalt hjelpen til gjenreisningen av landet og opprettelsen av en ny, stabil valuta. Mat og forsyninger dirigeres også til landet. Det er slutt på utsugningen.

- Q -

Norges nyeste "illregale" avis heter "Norsk Hird" og er "Kamporgan for et fritt nasjonalsosialistisk Norge". Avisen retter i sitt nr. 2 kraftige anklager mot bl.a. minister Fuglesang og hirsdsjef Farthinsen for tyveri og grovt underleg i stor målestokk, mot presseensuren og mot tyskerne og deres propaganda. Hirds oppell lyder: "Norsk Hird, parollen er idag: fram for farsrens navn, uforfalskede idé, slik den ble forkynt får vi bli fer-

ger under tysk "beskyttelse". - Selv om det er umulig å gjøre seg opp en mening om hvor store og hvor representative krefter i N.S. "Norsk Hird" representatorer, så er dette organ et typisk eksempel på den splittelse som rår innen partiet for tiden. - 0 -

Fredsoptimisme.

Vi står foran sluttoppgjøret. Det er bare spørsmål om måneder før vi skal få oppleve den dag vi i alle disse årene inderlig har håpet på og urokkelig har trodd skulle komme. Vi har aldri helt kunnet forestille oss hvorledes den dagen og tiden framover etter den vil bli, men bare følt at når nazismen var knekket og vi igjen var i stand til å nærme oss menneskeverdige rettigheter, da ville vi bygge opp samfundet vårt på nytt med en klarere forståelse av de demokratiske frihetsbegrepene og med en sterk samfølelse tross i alle meningsforskjelligheter. Vi har ikke trodd eller håpet at freden ville gi oss tilbake akkurat de tilstander som hersket i 1939. Ikke minst på det sosiale området har det skjedd en utvikling under krigen som i større eller mindre utstrekning vil præge vårt demokrati i framtiden. Vi er klar over at de økonomiske forhold ligger ganske annerledes og vanskeligere an enn før krigen, og at det kan komme til å ta lang tid før vi igjen kan nå samme nasjonale velstand. Vi er vel på det nære med at det vil melde seg store vansker, som må beseires, når krigen er slutt - oppgaver som ligger og venter på oss. Men her vi måttet å berge oss og vårt land gjennom disse 4-5 kampårene, så skal vi også klare framtiden og freden.

Når det på visse hold (vi tenker særlig på den svenske sosialøkonomen Gunnar Myrdals bok "Varning för fredsoptimism") adværes mot fredsoptimisme på grunnlag av presumptivt sakelige vurderinger av de økonomiske, sosiale og mellomfolkelige forhold som kommer til å præge verden etter krigen, så kan det kanskje ha sin betydning og berettigelse i nøytrale land som Sverige, som fordi det ikke har tatt del i krigen, ser på den kommende freden med noe andre øyne enn de kjempende nasjoner. For nøytrale land må freden lett bli vurdert "materialistisk". De kan ikke føle på kroppen betydningen av den åndelige befrielse og fornyelse som freden i virkeligheten innebærer. For dem som har hatt krigen nær inn på livet, har freden fått en ganske spesiell betydning og verdi, og de skal selv bringe denne freden ut i livet. De vet at det vil finnes store og vanskelige problemer å løse for å sikre freden og trenger selvsagt all mulig sakelig opplysning om de vansker som vil melde seg, men de går til sin oppgave med den tro på framtiden som de har fått under inntrykket av hvilke oppgaver menneskene kan løse sammen dersom de har tro på sin sak og tillit til hverandre.

Vi var store optimister når det gjaldt utfallet av kampen vår mot Nazif Tyskland - og det tross i at den militære situasjon til tider var så nedslående som den nesten kunne få blitt. Vi hadde ingen absolutte garantier for seier, men vi hadde så fast vilje og en så sikker tro at vi måtte vinne til slutt. Men kan kanskje innvende at dersom ikke de allierte stormakter hadde klart å øke sin krigsinnsats så hurtig og så enormt, ville vår tro og vår optimisme vist seg lite effektiv for frigjøringen av Europa. Det er vel riktig. Men likevel var det vår felles standhaftighet og ubøyelige tro på vår sak som dannet grunnlaget og forutsetningen for de veldige krigsanstrengelser som nå har bragt oss nær målet. Det var kanskje ikke minst de små nasjonens våpenløse kamp mot undertrykkene - tilsynelatende et nytteløst martyrium - som sveiset de allierte nasjoner sammen. Hvilket resultat har ikke de allierte statsledere, Churchill, Stalin og Roosevelt skapt gjennom sin klippfaste tro på seier og gjennom sitt utrættelige arbeid for saken. Den seier vi går imøte er helt innlysende betinget av overbevisning, vilje og utholdenhet. Den er om man vil, en seier for optimismen.

Nå er det ikke lenger nødvendig å være optimist. Riktignok vil det bli krevt en meget stor stor sluttinnsats av oss, men seieren er sikret. Og freden blir forhåpent. "Freden må vinnes" er blitt et slagord, og det er jo en realitet at en varig fred er langt vanskeligere å vinne enn en krig. Vi vet ikke en gang om en slik fred kan vinnes. Men hadde vi noen garanti-

er for at vi vilde vinne denne krigen? Det er sikkert to år vilde ge betingelser som må oppfylles dersom freden skal kunne la seg realisere. Først og fremst må folkene vilde fred, dernest må freden kunne organiseres. Den allierte internasjonale organisasjon som nå bygges opp, burde kunne bli en god garanti for freden, dersom de fleste vil den. Det er grunn til å tro at det vil lykkes - det er grunn til å ha tillit til freden.

Uten her å komme inn på selve problemene - det vil selvfølgelig bli vanskelige sosiale og ganske særlig økonomiske problemer å løse etter krigen. Det vil kreves offervilje av den enkelte til fordel for fellesnyttan. Den samfølelse som er skapt av krigen, blir like nødvendig i fredstid. Det vil koste noe dette, for den enkelte for nasjonene, men det er den eneste mulige vei å gå, og den bygger på det verdifulle som denne krigen har utviklet i oss.

Hvorfor skulle vi ikke ha tro på framtiden? Ingen tror vel at fred og økonomisk velstand kan vinnes uten tildels store ofre i begynnelsen. Men krigen har lært oss å arbeide sammen mot vansker og vist oss at troen på saken og tilliten til hverandre er det avgjørende for et lykkelig resultat. Derfor har også de samme folk og de samme statsmenn som under krigen måttet sin kjemping, med tro og optimisme kostet seg over etterkrigsplaneringen. Mot en slik optimisme er det misforstått å komme med noen advarsel. Det er bare en positiv innstilling til etterkrigsvanskene som kan skape fred, den fred som vi må føle oss forpliktet til gjennom alle dem som under krigen gav sitt liv for den. - 0 -

Nettet stråler seg sønnen rundt Franco.

Så lenge det spanske fascistpartiet ble støttet opp av Hitler og Mussolini, satt diktatoren Franco forholdsvis trygt i sin sadel. Nå er ikke Tyskland lenger istand til å hjelpe noen. Ikke Italia heller. Så lenge Frankrike var okkupert, hadde det ikke noen muligheter for å gi sin mening om det spanske styresettet til kjønne. Nå er Spanias store nabo i nord befridd og må ta stilling til det spanske problemet. - Vi har tidligere (i nr. 11) prøvd å vurdere Francos politikk rent ideologisk. Konklusjonen måtte være "at den kamp som førte mot Hitler og Mussolini i sitt mål også innebærer utryddelsen av fascismen i Spania og gjennopbygningen av den spanske republikken". Her skal vi på grunnlag av de senere meldinger som foreligger forsøke å bedømme Francos stilling. Kommer hans regime til å overleve den annen verdenskrig?

For å gi bakgrunnen for konflikten i Spania er det nødvendig ganske kort å skissere opp hovedlinjene i landets innenrikspolitikk siden 1930. I januar dette år lot kong Alfons sin førsteminister Primo de Rivera som hadde styrt rent diktatorisk - falle. Ministeren hadde ikke klart å bygge opp noen sterk statsmakt omkring seg og heller ikke å bringe orden i Spanias meget anstrengte økonomi. Hans etterfølgere som regjeringssjef sto enn mer maktesløse overfor oppgavene, og det begynte å gjøres i fallet. Reisninger og streikbølger kom til å hære til dagers orden, og opinionen rottet seg etter hvert mer og mer også mot kongens person og mot monarkiet. Og da kommunistene i 1931 gav de republikkanske partier et overveldende flertall, forlot kong Alfons landet frivillig. Monarkiet falt uten at en hånd hevet seg for å forsvare det og en av historiens ublodigste revolusjoner var dermed ført igjennom. Snart ble det utkravet valg til grunnlovgivende forsamling. Valget ble en stor seier for republikkanene som besatte 400 av 470 plasser. Førretningen ble demokratisk.

Men det nye demokratiet fikk store vansker å nås ned, for det første måtte det overta konkursboet etter diktatoren, der til kom kirkespørsmålet (den katolske kirken er sterkt reaksjonær og var en av de største grunnæierne) og det aller viktigste spørsmålet i moderne spansk politikk: jordspørsmålet (1/3 av befolkningen satt med 2/3 av den dyrkede jord). Det var ikke lett å komme fram til holdbare løsninger i disse spørsmålene, og ved de neste valg fikk de konservative majoritet. Dette førte (i 1936) til dannelsen av den spanske folkefronten, som spendte helt fra borgerlige

venstre via kommunister til anarkister og syndikalistar (de siste vil bryte arbeidssaken veien ved direkte aksjon - boykott, sabotasje og streik). Denne folkefronten fikk visstnok flertall i Cortes - nasjonalforsamlingen ved de nye valg (266 mandater mot 217); men de to motgrupper var såpass jevnstøtte og forholdene så brogete at venstrepartiene ikke fikk arbeidsro til å gjennomføre sitt program, som først og fremst gikk ut på jordreform-er. Og mindretallets meninger, som i utbygge, likevektige demokratier kommer fram som opposisjon i riksdagen etc., ytrret seg i Spania også som opp-tyer, ildspasettelse og terror. De reaksjonære ville ikke innordne seg under de demokratiske spillereglene. Wordet på en av de konservative led-erne i juli 1936 gav så stilet til den reining blandt adelsmenn, godsfe-ere og offiserer som utviklet seg til den blodige og voldsomt bittere borger-krig, som ikke sluttet før våren 1939. Da hadde Franco, som var blitt opp-riørernes leder, erobret Madrid og var Spanias faktiske herre. Men det er tvilsomt om han hadde vunnet denne kampen uten tysk og italiensk hjelp og uten Frankrikes og Englands non-intervensjonspolitik. (De to stormaktene trodde de sikret freden best ved ikke å blande seg opp i Spanias anliggen-der. Utviklingen har tilfalle vist at de tok feil).

Bare ved våpenes hjelp kunne Franco gjennomføre sine fascistiske pl-ner, undertrykke opposisjonen og fylle konsentrasjonsleirene. (Bortimot 1 million republikanere skal ha sittet fanget da antallet av politiske fanger var på det høyeste). Han vant heller ikke flere tilhengere ved sin gjennomført opportunistiske holdning under den annen verdenskrig hvor Spa-nia i takt med krigslykken har svinget fra å være ikke-krigførende på eks-sens side (med den "bla" divisjon i korstoget mot bolsjevismen) til pro-aliert nøytralitet. Felangistene (de spanske fascistene) er misfornøyd med ettergivneheten mot "plutokratene" og de demokratiske partiene er be-gynt å øyø slutten på diktatur og undertrykkelse. Selv under det nåværin-de regime har det kommet til adskillige intrapolitiske rivninger. For å styrke sin stilling har Franco prøvd å innlede samarbeid med andre po-litiske fraksjoner - til og med venstregrupper - og har i den anledning ut ferdiget ansest til en rekke politiske fanger fra revolusjonstiden. Men opposisjonen vil ikke ha noe med Franco å gjøre. Monarkistene har forlangt en restaurering av kongedømmet med hjenkilling av tronpretendenten, hertug en av Barcelona, som befinner seg i Schweiz. Men hertugen vil ikke vende tilbake så lenge Franco sitter ved statens roer. En hemmelig folkefront er også i arbeid og dessuten prøver man å få istand en enhetsfront mot felan-gistene omfattende både monarkister og kommunister. Både den viktige fak-toren i spansk politikk som heter syndikalistene, skal stå utenfor. Franco støtter seg da hovedsakelig på hæren, og heller ikke den er mer pålitelig enn at den kan bytte side når situasjonen forandrer seg.

Om situasjonen er i ferd med å forandre seg. Ifølge svenske pressemed-dinger har spanske mequis-styrker, som deltok i befrielsen av Sør-Frankri-ke, gått over den spanske-franske grense. Og det skal rase heftige kamper. Noen mener at disse styrkers antall beløper seg til 20 000 menn, andre til det dobbelte eller tre-dobbelte. Under ingen omstendighet vil de fersla mot Francos volutrustedte armé. Utlandets holdning vil vel etter en gang bli avgjørende for Spanias skjefne.

Tyskland og Italia bortfaller som leverandører av menn og materiell. Churchill uttalte riktignok i sin tale 24. mai år "at han var kommet for å snakke vennlige ord om Spania", men disse ordene var åpenbart militær-strategisk diktet og vakte dessuten sterk kritikk over hele England. I USA skal det være dannet en komite for "Spanias befrielse fra Franco" med over 100 kjente amerikanere som medlemmer. Klarest standpunkt har det be-fridde Frankrike tatt. Franco har flere ganger protestert hos de Gaulle i anledning de spanske mequisstyrkene som har gått over grense. Men de Gaulle har ikke svart. Det er også på det rene at de fransk innlandsstyrkene i Sør-Frankrike, særlig i Toulouse, har gitt en åpen håndrekning til de kjøpende spanske republikanerne. Paris-regjeringens syn på de spanske me-quis-styrker fremgår av at de Gaulle har dekorert en av lederne, Pablo Gar-cia, som var en av republikanernes anførere også under borgerkrigen, med befrielsskorset.

Det er ikke utelukket at den franske regjering vil ta skritt til å stanse de diplomatiske forbindelser med Franco. For øyeblikket fins det en spansk representant hos Parisregjeringen, mens derimot den franske regjeringen ikke har noen representant i Madrid. Franskmennene vil sikkert ikke ut-nævne en slik representant så lenge den spanske utenriksministeren Lequie-re fortsetter i sin stilling. Lequiere var nemlig spansk minister i Vichy og en av Laval's nærmeste medarbeidere. Da han etter Jordanas død ble ut-nevnt til spansk utenriksminister ble dette på fransk hold betraktet som noe i likhet med en krigserklæring, og dette medvirket til den spenning mellom Frankrike og Spania, som er blitt ytterligere skjerpet etter be-frielsen av Frankrike.

Står Spania foran en ny blodig borgerkrig - eller faller Franco-regim-et uten sverds slag? Vil det være mulig å etablere en effektiv demokratisk styreform etter så mange års uroligheter?

- 0 -

I tiden januar - september år har Norge eksportert for 160 millioner kroner i matvarer til Tyskland. I samme tidsrom fikk vi matvarer fra Tysk-land for 42 millioner kroner. Vi har altså pr. 1 oktober år sendt mat til hær-folket for 118 millioner kroner mer enn det vi har fått fra dem. Tys-kerne tok i årets første 9 måneder fisk fra oss til en verdi av 113 mil-lioner kroner og av dette var det fersk fisk for 40 millioner kroner. Tyskerne fikk videre for 25 millioner kroner i fiskehermetikk, for 14 mil-lioner kroner i fiskemel og for over 8 millioner kroner i tran. Før De og deres familie tron? - Danskene sendte fra januar til september år kjøttstrakt til Norge for 6 millioner kroner. Disse nevnte tall fortel-ler heller ikke alt. Okkupasjonsmakten fastsetter prisene, slik at vi betaler ågnpriser for de varer vi mottar fra Tyskland, mens tyskerne setter uhørt lave priser for de matvarer de "kjøper" hos oss. I tillegg til denne matvareutplyndring får vi på 200 a 300 000 tyske soldater, 75 000 utenlandsk krigsfanger og 25 000 tyske sivile. Husk dette neste gang "minister" mist prøver å forklare hvorfor matsituasjonen er så vanskelig.

- 0 -

Jan Meyens krigshistorie: Da Norge ble okkupert i 1940, arbeidet 4 norske meteorologer på den Tille norsk øya Jan Meyen, 555 sjømil fra Tromsø. De alliertes fly- og flåteoperasjoner krevde regelmessige værmeldinger fra Jan Meyen. Flere norske og engelske ekspedisjoner ble derfor sendt ut for å besette øya, men p.g.a. de uovervinnelige vanskelige forhold der oppe, var det først den 5. ekspedisjonen som klarte oppdraget og kom seg inn gjøn-nom en råk i isen til land og kunne lesse utstyret. Så snart redstasjon en var sett opp, begynte utsendingene av 8 værrapporter om dagen til Stor-britannia. Og så smög de tre små fartøylene seg ut gjennom isen på hjøntu til England, bare 12 soldater ble igjen. På dagen etter kom tyske rekog-nosaringsfly over øya. Det var innledningen til "Luftwaffes" daglige vi-sitter med bombing og maskigeværlid. Men ingen av de 12 ble såret. Noen måneder senere sette to norske skip 18 menn til land. De bygde hytter av sibirsk drivtømmer de fant på strenden. Senere kom ennå flere soldater og større forsyninger, bl.a. moderne luftvernkanoner, og etter det første slitet kunne kanone på Jan Meyen etterhvert innrette seg mer komfortab-elt.

- 0 -

Den britiske rustningsindustrien har under krigen øket produksjonen av rustningsvarer. Noget mer enn eksportene trodde det var mulig i 1938 og 39. Hvis man setter produksjonen i sept. 1930 lik 100, så er indekstallet for mars 1940 135, for juni samme år 210, 240 for mars 1941, nesten 300 i des. 1941, snau 400 for mars 1942 og 500 sommeren 1943. I visse industrigrupper har produksjonen øket ennå mer, slik er fly-produksjonen 7-dobbel. - Produksjonsstigningen beror for en del på den økede arbeidstiden; men tre-skift systemet er ikke så alminnelig som man engang hadde tenkt seg. I maskinværkstedene er det temmelig vanlig. I sta-tens kranfabrikker ble det innført sommeren 1941 og har siden vært be-holdt. Men to eller 1 og 1/2 skift er regelen i de fleste andre krigsfa-brikker.

- 3 -